

III. SPRAWOZDANIA I INFORMACJE

SPOTKANIE W 40 ROCZNICĘ ŚMIERCI PROFESORA MARIANA ZIMMERMANN

19 stycznia 2009 r., w 40. rocznicę śmierci prof. dr. Mariana Zimmermanna, odbyło się na Wydziale Prawa i Administracji UAM w Poznaniu spotkanie upamiętniające tego powszechnie znanego i wielce zasłużonego dla polskiej nauki prawa, jednego z najwybitniejszych profesorów prawa administracyjnego.

Spotkaniu przewodniczył dziekan Wydziału, prof. dr hab. Tomasz Sokołowski. W wystąpieniu swym podniósł w szczególności znaczenie Profesora w nauce i w dziejach Wydziału oraz Uniwersytetu, a także Jego aktywności jako Dziekana w bardzo trudnych latach powojennych i kierownika Katedry Prawa Administracyjnego, którą prowadził (z przerwą wojenną) przez 30 lat.

Postać prof. Zimmermanna przypomniał licznie zebranych członkom społeczności wydziałowej jego uczeń, prof. dr Zbigniew Janowicz. Marian Michał Leon Zimmermann urodził się 19 września 1901 r. w Przemysłu, jako syn polonisty, profesora gimnazjum Kazimierza i nauczycielki, Jeremii z Szechowiczów. Do gimnazjum uczęszczał w Bohatyniu, Wiedniu i Samborze. Po ukończeniu studiów prawniczych w 1924 r. na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie został tam zatrudniony jako asystent. W latach 1927-1928 studiował nadto w Tuluzie, Paryżu i Wiedniu, m.in. pod kierunkiem wybitnego uczonego francuskiego, prof. Maurice Hauriou.

W 1927 r. uzyskał doktorat na podstawie rozprawy pt. *Artykuł 72 Konstytucji a dotychczasowe ustawodawstwo polskie* (Lwów 1930). W 1935 r. habilitował się (również na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie) na podstawie pracy pt. *Wywłaszczenie – studium z dziedziny prawa publicznego* (Lwów 1933), która to praca wywołała bardzo szeroki oddźwięk w literaturze prawnej, ustalając już wówczas wysoką pozycję Uczzonego.

W dniu 10 marca 1939 r. Prezydent Rzeczypospolitej podpisał nominację na stanowisko profesora nadzwyczajnego na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego i w kwietniu tego roku Profesor rozpoczął pracę na tym Wydziale. Działalność tę przerwała wojna.

Wojnę profesor M. Zimmermann spędził we Lwowie i Krakowie, pracując jako laborant w przejętym przez sowieckiego okupanta Uniwersytecie Lwowskim, później w Krakowie m.in. jako adwokat. Brał udział w tajnym nauczaniu. Wykładał i egzaminował w podziemnym Uniwersytecie Lwowskim, a następnie na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Po zakończeniu wojny profesor Zimmermann powrócił do Poznania i 17 lipca 1945 r. ponownie objął Katedrę (choć jeszcze przez kilka miesięcy równoległe wykładał na Uniwersytecie Jagiellońskim). W 1946 r. został mianowany profesorem zwyczajnym.

Na Wydziale (wówczas dwusekcyjnym – Prawno-Ekonomicznym) pełnił profesor Zimmermann (w trudnym okresie odradzania i reorganizacji Wydziału) wiele odpowiedzialnych funkcji: dziekana 1947/1948, 1950/1951 i 1951/1952 oraz prodziekana 1948/1949 i 1949/1950. Poza Uczelnią był przewodniczącym Komisji Nauk Społecznych PTPN, członkiem Komitetu Nauk Prawnych PAN, rzeczoznawcą naukowym Komisji Kwalifikacyjnej dla pracowników nauki. Podejmował rozległą działalność redakcyjną: był redaktorem „Zeszytów Naukowych UAM” (seria „Prawo”), współzałożycielem czasopisma „Administracja i Samorząd na Ziemiach Odzyskanych”, członkiem Komitetu Redakcyjnego „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego”.

Szczególną uwagę prof. Zbigniew Janowicz poświęcił doniosłości ogromnego dorobku naukowego profesora Zimmermanna, stanowiącego trwałą wkład w rozwój polskiej nauki prawa administracyjnego. Profesor podejmował w swych badaniach problemy o kluczowym znaczeniu, także dla dzisiejszej nauki. Dzięki głębokim studiom prawnoporównawczym zachowują one stale przydatność. Skala zainteresowań naukowych Profesora była bardzo rozległa. Szczególną uwagę poświęcał przede wszystkim węższemu problemom prawa administracyjnego i w wielu dziedzinach odegrał pionierską rolę. Oprócz wspomnianych już wyżej rozpraw, Profesor zajmował się zagadnieniami pojęcia administracji publicznej (w szczególności w studium *Pojęcia administracji publicznej a 'swobodne*

uznania', Poznań 1959), teorii źródeł prawa administracyjnego (m.in. monografia *Terenowe przepisy prawne na ziemiach polskich*, cz. I. *Prawa państw zaborczych*, Poznań 1963), teorii aktu administracyjnego i teorii postępowania administracyjnego (*Z rozważań nad pojęciem postępowania jurysdykcyjnego i pojęciem strony w kodeksie postępowania administracyjnego*, Wrocław 1967, i inne), a także szeroko zagadnieniami orzecznictwa karno-administracyjnego (np. *Zagadnienia kodyfikacji orzecznictwa karno-administracyjnego*, 1961 i dalsze w 1962, 1965)¹.

Bardzo cenne są też Jego opracowania podręcznikowe. Był autorem pierwszego, powojennego skryptu prawa administracyjnego (*Nauka administracji i polskie prawo administracyjne*, cz. I i II, wyd. 2, 1949), opracowanego przez ówczesnego studenta Krzysztofa Skubiszewskiego. (uczestnikiem spotkania pokazano dawne, pożółkłe już egzemplarze skryptów sprzed 60-ciu lat). Był współautorem czterotomowego zbiorowego podręcznika prawa administracyjnego (wydanego w latach 1952-1953) oraz obowiązującego przez wiele lat ogólnopolskiego podręcznika *Polskie prawo administracyjne. Część ogólna* (1956).

Bardzo ważną formą aktywności Profesora był udział w tworzeniu podstaw prawa administracyjnego, poprzez opracowywanie projektów, jak i krytykę nowych aktów prawnych. W 1957 r. na zlecenie Ministra Sprawiedliwości opracowywał pierwszy projekt prawa o sądach administracyjnych, w 1959 r. uczestniczył w ogólnokrajowej dyskusji nad projektem kodeksu postępowania administracyjnego. W szczególności zaproszony został do prac w Komisji Kodyfikacyjnej przy Ministrze Spraw Wewnętrznych, która opracowywała projekt przepisów o postępowaniu administracyjnym oraz projekt ustawy o orzecznictwie karno-administracyjnym. Wniósł poważny wkład w kształtowanie życia prawnego i walkę o praworządność², także poprzez udział w konferencjach naukowych i publikację glos do wyroków NSA.

Prof. Z. Janowicz podkreślił, że prof. Marian Zimmermann był mistrzem zajęć kameralnych, a zatem seminariów. Uczestniczyło w nich również wielu praktyków, którzy uzyskali doktoraty. Wśród naukowców doktoraty i habilitację przeprowadzili Jego uczniowie: profesorowie Zbigniew Janowicz, Zbigniew Leoński, Wiktor Pawlak, Teresa Rabska oraz doc. Witold Dąbrowski, a także prof. Eugeniusz Ochendowski (dawniej UAM, obecnie Uniwersytet M. Kopernika Torunia). Prof. Janowicz przypomniał, że słusznie mówi się o „poznańskiej szkole prawa administracyjnego”.

Później wspomnieniami podzielili się Jego uczniowie i współpracownicy: prof. Teresa Rabska, prof. Włodzimierz Piotrowski, prof. Zbigniew Radwański i inni pracownicy Wydziału Prawa i Administracji UAM w Poznaniu, a także prof. Eugeniusz Ochendowski z Torunia. Podkreślano Jego niezwykłą życzliwość wobec wszystkich współpracowników i studentów, przede wszystkim zaś wobec swych uczniów. Zawsze wnikliwie analizował ich prace, wskazywał na problemy badawcze, które należy podjąć. Prof. Z. Radwański wspominał, jak na wniosek prof. Zimmermanna został pierwszym kierownikiem utworzonego przez niego Zawodowego Studium Administracji. Zauważył też, że tak jak prof. Alfred Ohanowicz został nazwany ojcem poznańskiej cywilytyki, podobne określenie przysługuje właśnie prof. M. Zimmermannowi w zakresie prawa administracyjnego. Zachęcał do zrealizowania zrodzonego przed laty pomysłu obszerniejszego opracowania sylwetki naukowej prof. M. Zimmermanna.

Prof. Teresa Rabska podkreśliła, że śmierć profesora Zimmermanna w 1969 r. była ogromnym ciosem dla nauki prawa administracyjnego. Osierocona została poznańska Katedra Prawa Administracyjnego, która – dzięki Profesorowi – stanowiła silny ośrodek nauki tego prawa w kraju. Poprzez 40 lat – jakie upłynęły od tego czasu – korzystamy z tego, co Mistrz pozostawił. A pozostawił bardzo wiele – przekazał podwaliny nauki prawa administracyjnego i prawa w ogóle. Przekazał podstawowe wartości, dzięki którym zachowała się ciągłość nauki i ciągłość pojęć i instytucji prawnych. Tylko dzięki tej bogatej spuścieźnie naukowej i klimatowi nauki, jaki Profesor tworzył, mógł nastąpić dalszy rozwój nauki prawa administracyjnego, a także realne było powstanie na gruncie tego dorobku szeregu samodzielnych gałęzi: materialnego i ustrojowego prawa administracyjnego, postę-

¹ Bibliografia prac naukowych Profesora dra M. Zimmermanna zamieszczona została w pracy *Studia z zakresu prawa administracyjnego – ku czci Prof. dra Mariana Zimmermanna*, Warszawa-Poznań 1973. Wspomnienia pośmiertne opublikowali: Zbigniew Janowicz („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1969, z. 3 oraz 1994, z. 3); Zbigniew Janowicz i Zbigniew Leoński, *Studia z zakresu prawa administracyjnego*, op. cit., Zbigniew Leoński („Zagadnienia Karno-Administracyjne” 1969, nr 2), Eugeniusz Ochendowski („Kronika Miasta Poznania” 1965, nr 7); Andrzej Gulczyński („Paragraf” – pismo Wydziału Prawa i Administracji, styczeń 2009 r.).

² Profesora porównywano w tym względzie do Don Kichota walczącego z wiatrakami.

powania administracyjnego, nauki administracji, prawa rolnego, publicznego prawa gospodarczego i prawa pracy. Ich korzenie tkwią głęboko w istniejącej przed laty „zespołowej katedrze prawa administracyjnego”.

Bardzo cenny był w tym spotkaniu udział córki Profesora oraz Jego prawnuka, studenta prawa. Z powodu choroby nie mógł przyjechać syn – prof. dr hab. Jan Zimmermann, kierownik Katedry Prawa Administracyjnego na Wydziale Prawa UJ, kontynuujący działalność Ojca.

Córka Profesora, prof. dr hab. Irena Zimmermann-Górska, reumatolog i internista z Uniwersytetu Medycznego im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu, podzieliła się rodzinnymi wspomnieniami i pokazała wiele cennych dokumentów, w tym dyplom doktorski z Uniwersytetu Jana Kazimierza oraz akt nominacyjny podpisany przez Prezydenta RP, Ignacego Mościckiego.

Spotkanie, zorganizowane przez Dziekana Wydziału Prawa i Administracji UAM, pozwoliło na chwilę refleksji nad przeszłością i nad drogami rozwoju, a jednocześnie na zastanowienie się, dokąd dalej – w tych bardzo zmienionych warunkach – podążamy.

Uczniowie Profesora i pracownicy Wydziału złożyli kwiaty na grobie prof. Mariana Zimmermanna na Cmentarzu Junikowskim w Poznaniu oraz wzięli udział w mszy św. odprawionej w Jego intencji.

Andrzej Gulczyński

INAUGURACJA VI EDYCJI STUDIUM PRAWA NIEMIECKIEGO NA WYDZIALE PRAWA I ADMINISTRACJI UAM W POZNANIU

8 listopada 2008 r. odbyła się uroczysta inauguracja VI edycji Studium Prawa Niemieckiego. Studium działa w strukturach Wydziału już od 2003 r., powołano je do życia na mocy Zarządzenia nr 80/2003/2004 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z 27 listopada 2003 r. Jest ono wspólną inicjatywą Wydziału Prawa i Administracji UAM w Poznaniu, Wydziału Prawa Europejskiego Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, a także Instytutu Prawa Gospodarczego Uniwersytetu w Hamburgu.

W dotychczasowych zajęciach Studium wzięło już udział ponad 110 osób, głównie studentów Wydziału Prawa i Administracji, ale także absolwentów takich kierunków studiów wyższych, jak prawo czy germanistyka. W ramach ponad 150 godzin dydaktycznych uczestnicy Studium mają okazję bliższego poznania kilkunastu dziedzin prawa niemieckiego, omawianych podczas wykładów oraz konwersatoriów prowadzonych wyłącznie w języku niemieckim. Zajęcia w Studium prowadzą nauczyciele akademicy oraz praktycy (sędziowie i adwokaci) reprezentujący takie ośrodki naukowe i gospodarcze jak Dortmund, Frankfurt nad Odrą, Jena, Heidelberg czy Hamburg.

Program tegorocznej inauguracji Studium obejmował:

- powitanie zaproszonych gości przez Dziekana Wydziału Prawa i Administracji, prof. dr. hab. Tomasza Sokółowskiego,
- wystąpienie prof. dr. Dietera Martiny'ego, przewodniczącego Stowarzyszenia na Rzecz Wspierania Studium Prawa Niemieckiego w Poznaniu (Frankfurt nad Odrą),
- wystąpienie prof. dr. dr. h.c. mult. Rolfa Stobera (Uniwersytet w Hamburgu), Koordynatora Studium Prawa Niemieckiego w Poznaniu
- wystąpienie dr. Anette Bussman, konsul Republiki Federalnej Niemiec we Wrocławiu.

Na zakończenie uroczystej inauguracji absolwentom V kursu Studium wręczone zostały certyfikaty ukończenia kursu. Jednocześnie 5 najlepszym absolwentom minionego kursu wręczone zostały nagrody książkowe ufundowane przez Wydawnictwo C. H. Beck w Warszawie.

Inaugurację uświetnił wykład „Möglichkeiten und Grenzen Europäischen Arbeits – und Sozialrechts” wygłoszony przez prof. dr. dr. h.c. Eberharda Eichenhofera (Friedrich-Schiller-Universität, Jena).

Daniel Eryk Lach